

Dags att slopa 100-årsgränsen?

Det framhålls ofta från antikvariskt håll att skeppsvrak skulle ha ett starkare juridiskt skydd än andra kategorier av fornlämningar – detta eftersom alla vrak automatiskt räknas som fast fornlämning så snart etthundra år har förflutit från förlisningstillfället. Någon sådan generell tidsgräns existerar inte annat än för just skeppsvraken. I så motto intar dessa lämningar mycket riktigt en särställning i juridiskt hänseende.

Ett problem med den rådande kulturminneslagstiftningen är emellertid att yngre vrak, det vill säga lämningar efter fartyg som förlit för *mindre* än etthundra år sedan, helt saknar lagskydd i antikvarisk mening. Likväl representerar också många av de yngre skeppsvraken betydande vetenskapliga, kulturhistoriska och publika värden. Konsekvensen blir den att kommersiell bärgning och souvenirplockning kan fortgå helt legalt fram till dess att vraket har uppnått den "magiska" hundraårsgränsen och därigenom "kvalat in" som fast fornlämning. Inte sällan finns då inte mycket mer än själva fartygsskrovet kvar att skydda. Till vad nytta då kan man fråga sig?

Det är till och med så att bärgning av vrak yngre än etthundra år uppmuntras genom en särskild lag från 1988, kallad *Lagen om ensamrätt till bärgning*. Under de senaste åren har denna lag kommit att bli allt mer ifrågasatt och kritiserad. De juridiska frågorna rörande yngre skeppsvrak diskuterades så sent som i januari i år på ett särskilt seminarium i Stockholm, arrangerat av Sjöhistoriska museet. Ett annat tydligt bevis på frågans aktualitet är det upprop som presenteras på sidan 4 i detta nummer av *Marinarkeologisk tidskrift*.

Uppropet, som är undertecknat av representanter för bland annat universitet och högskolor, rederinäringen och försäkringsbranschen, syftar till att få till stånd en lagändring så att också vrak yngre än etthundra år kan bevaras till eftervärlden. I en anslutande artikel ges en av initiativtagarna till uppropet, forskningsingenjören Bengt Grisell vid Kungliga tekniska högskolan i Stockholm, möjlighet att närmare utveckla tankarna bakom det nya lagförslaget.

Vad tycker du själv? Bör den nuvarande lagstiftningen ändras så att också fartyglämningar yngre än etthundra år kan bevaras för framtidens arkeologer och sportdykare? Skriv en rad till *Marinarkeologisk tidskrift* och tala om vad du tycker! Adresser till våra redaktörer hittar du på sidan här intill.

*Staffan von Arbin är vetenskaplig redaktör för
Marinarkeologisk tidskrift och arbetar till vardags som
arkeolog vid Bohusläns museum*